

Magánerdő-gazdálkodási nyílt szakmai nap Győrben

Aki részt vett az elmúlt évtizedben a *Bolla Sándor és csapata* által szervezett rendezvényeken, bizony nem csalódott. Mintaszerű dramaturgiával összeállított program várta a meghívottakat. Terepi programokba tűzdelte helytörténeti látnivalók, szakmai érdekességek és alkalom a barátkozásra, véleménycserére. Nos, a februári rendezvény annyiban tért el az eddiektől, hogy most csak szakmáról, szakmapolitikáról és magánerdőről volt szó. Ne kárhoztassuk az elmaradt egyebek miatt a rendezőket, mert bizony a magánerdők körül felgyülemlett problémahalmazt nem lesz könnyű elegyengetni. Mindenesetre meg kell próbálni. Ezt tették a meghívott előadók.

Bolla Sándor felvezetőjében a következőkre hívta fel a figyelmet.

– **„Magyarországon:** Az erdők több, mint egyharmada van magántulajdonban 2003-ban, az élőfakészletnek azonban csak az egyötöde található ezekben az erdőkben.

Többségben vannak a korábbi mezőgazdasági rendeltetésű földterületeken pár évtizede telepített faállományok, amelyek zöme gyorsan növő fajok: így az ország akácosainak, illetve nyárasainak felefele, egyéb (kemény és lágy) lombosainak harmada, fenyveseinek negyede van magántulajdonban.

A faállomány-korosztályviszonyokat is tükröző szakmai műveletsoportok magánerdőkön belüli aránya is jellemző: folyamatos erdősítés folyik a magánerdők összterületének egynegyedén, tisztítás az

egyhetedén, gyérítések az egyharmadán és véghasználat (zömmel: tarvágás) közel az egyharmadán; a *véghasználat* = *felhíjtási kötelezettség* alapelve kapcsán is látható, hogy – az egyharmadnyi véghasználati területi aránnyal szemben csak egynegyednyi a folyamatos erdősítési terület aránya e szektorban – egyes helyeken gondok vannak az üres, tehát fel nem újított vágásterületekkel.

Ugyanakkor az ország összes erdeire képest a magánerdő szektorban halmozódik (az új erdőtelepítésekkel együtt értve) az összes erdősítés 40%-a, a nevelővágásoknak (tisztítás + gyérítések) az egyötöde–egynegyede.

A főleg e szektorban folyó és az EU-ba belépve várhatóan ugrásszerűen megnövekvő mértékű és ütemű új erdőtelepítések javítják az ország környezeti állapotát.

Az erdei munka munkahelyteremtő, ill. az erdő jövedelemtermelő.

– **Győr-Moson-Sopron megyében:** A kereken 20 000 hektáryi magánerdő az össz-erdőterületnek ma még kevesebb, mint az egyharmada.

Kb. 2 évtizede az új erdőtelepítési pénzforrások elosztásakor a Nagy-Alföld a mindenkorai kormányoktól prioritást élvezett, azaz nem vették tekintetbe, hogy „a Kis-Alföld is(!) alföld”, azaz megyénk jelentős része mind táji klimatikusan, mind talajtani adottságaiban, mind vízháztartási szélsőségeiben – s mindezek miatt természetes és mesterséges vegetációját tekintve is – „mélto párja” pl. a Duna-Tisza köze északi egyharmadának... (Mórichida-Felpéc-Tét-Koroncó közti, ill. a Győrszentiván-gönyői meszes homokpuszta vagy a Pándzsa menti szikések vagy a hansági lápok vagy számos lefolyástalan, ezért nedves években pangó belvízzel sújtott terület stb., 1992 ősze óta pedig a fő éltetőjétől megfosztott, helyenként kiszáradófélben lévő Szigetköz.) 2002-ben már volt elegendő állami támogatási keret a kisalföldi új erdőtelepítésekre is.

A terület-élőfakészlet arány nálunk is szektorhátrányos, amely zömmel termőhelyi okokra vezethető vissza: amíg a megye össz-erdőterületének átlagos aranykoronaértéke 6,74 AK/ha, addig a magánerdőké csak 5,50 AK/ha (az AK értékében háromnegyed–négyötödnél a termőhelyi tényező, csak a többi az ökonómiai). A konkrét élőfakészlet-adatoknál pedig a magánerdőkbeli – területtel súlyozott – m³/ha adatok a megyei államerdészetiekének csak mintegy a négyötöde

(bár ez az országos kétharmadnyinál lényegesen kedvezőbb).

Magánerdeinkben egyharmad~egyharmadnyi az akác, ill. a nemes nyárak térfoglalása, egytized~egytizednyi a tölgy, ill. az egyéb (kemény és lágy) lombosoké, a többi: cser, fenyő, üres vágásterület.

Nébány „erdőügyi” gondolat (amelyek zöme nem csak a magánerdőkre igaz):

– Hegy- és dombvidéken a helytelen erdőletarolás, fel-nem-újítás miatt az alapközetig erodálódó erdőtalaj humid klíma és folyamatos erdőborítás melletti újraképződésének – a talajgenézisnek – az ideje kb. 2 évezrednyi(!); síkságokon, halomvidékeken a csernozjomtalajok deflációs lepusztulása (pl. a mezővédő erdő-sávok kiirtása) után a genézisidő több mint 1 évezrednyi. Általában: a nem szakszerű erdőgazdálkodás szomszéd birtokosokra, kisebb térségekre, tájakra, időben pedig esetenként akár több évtizednyi, esetleg évszázadnyi~évezrednyi(!) időtar-

tamra is kiterjedő negatív következményeinek *közérdekből* szakhatóságilag (=jogilag) garantált megelőzése, ill. mérséklése miatt *nem lehet a magánerdő a magántulajdonos korlátlan tulajdona*.

– A természetvédelem közérdek; az e közérdekből a *magántulajdonosra báruló terheket* (többletköltségeket, ill. elmara-dó hasznát) „a köz” folyamatosan és értékállóan térítse meg a tulajdonosoknak (a természetvédelmi törvény beígért vonatkozó végrehajtási rendelete évek óta késik!).

– Az erdővédelmi (erdőkár-) észlelési és jelentési rendszerbe a magánerdő-tulajdonosok is kapcsolódjanak be, mert csak így részesülhetnek az állami finanszírozású közérdekű, a hatóság által elrendelt védekezésben.

– A *racionalis termőföld-hasznosítás országos adatai*: dr. Stepanovits Pál akadémikus szerint közel 1 millió hektárnyi ma mezőgazdasági rendeltetésű területen

nem lehet mezőgazdasági művelésben a lehető legkisebb ráfordítással a lehető legnagyobb haszon alapelve alapján versenyképes mezőgazdasági terméket előállítani: e földek kb. négyötöde erdősíthető, ehhez (= az új erdőtelepítéshez) *erdészeti szaporítóanyag* (mag, csemete) kell; az erdészeti szaporítóanyag jelentős hányada *magántulajdonú erdészeti szaporítóanyag-telepeken* (csemetekertekben) lesz majd megtermelhető.

– Alapvetően fontos a *termőhelyi, köztük a klimatikus adottságok* figyelembe vétele a szaporítóanyag megválasztásakor mind erdőfelújításban, mind erdőtelepítésben.

– A társult erdőgazdálkodás legrégebb hazai formája – amelynek gyökerei az Árpád-korra nyúlnak vissza – az *erdőbirtokossági társulati forma*, amelyre jó új jogszabály van érvényben.

– Magántulajdonú erdőkben is figyelembe kell venni az *erdei mellékhasznóv-*

telek (= a főhasználaton – azaz fahasználaton – kívüli termelési-szolgáltatási adottságok) jövedelemtermelő lehetőségeit.

– A ledöntött fa „elméletileg helyes” választékolása (feldarabolása) helyett a diszpozícióra (megrendelésre, piaci igényre) kell(!) termelni!”

Bonczó Kálmán mb. igazgató (ÁESZ, Szombathely) és Illés Péter osztályvezető „Az erdőfelügyelet hatósági tapasztalatai és feladatai a megye magánerdőgazdálkodásában”, Boda Tamás földvédelmi osztályvezető (Megyei Földhivatal) „Állami földnyilvántartás – magánerdők, erdőtelepítések művelési ága”, Halász Gábor elnökhelyettes (NFA) „A magánerdő-gazdálkodás és a Nemzeti Földalap (NFA) kapcsolatai”, Modok Jenő megyei Agrárkamara titkár „A magyarországi szántóföldi növénytermesztés lehetősége az Európai Unióhoz csat-

lakozás után”, Ormos Balázs főtitkár (OEE) „Az Egyesület kiemelt feladatai 2003-ban a magánerdő-gazdálkodással kapcsolatban”, Szabó Lajos (APEH Megyei Igazgatóság) „A magánerdő-gazdálkodással kapcsolatos adózási tájékoztató és adótanácsadás” címmel tartottak előadást.

Péti Miklós (OEE alelnök) vezette a szakmai vitának jelzett fórumot, mely érthető módon inkább a szép számmal megjelenő magánerdő-tulajdonosok által feltehető kérdésekre adott válaszokból állt.

Hozzászólók: Liszka Tibor, Kovács Gyula, Géber József, Vella István, Csaplár Zoltán, Magas László, Modoki Jenő, Molnár Gábor, Huszár Tibor.

Megtudhattuk, hogy a megye 424 ezer lakosára 424 ezer hektár földterület jut, hogy a Kisalföldi Erdőgazdaság Rt. annak ellenére, hogy nem részesülhet

integrátori támogatásban, kéri, hogy keressék fel, mert korrekt szerződést kötnék az erdőtulajdonosokkal a kezelést illetően. Hogy a megyében található 23 ezer hektár magánerdőből 9200 hektár még mindig rendezetlen. Hogy az erdőtulajdonosok egy része úgy érzi, hogy magukra vannak hagyva. (??) Hogy kényszer erdőgazdálkodót nem lehet kijelölni, mert azt senki sem vállalja. Hogy sok az illetékbélyeg, általányt kellene bevezetni. Hogy az EU természetvédelmi célú erdőgazdálkodást szorgalmaz.

Ismételten csak gratulálni kell Bolla Sándornak, mert mint a megyei magánerdő-tulajdonosok és környezetvédő Helyi Csoportjának titkára, jó munkát végzett. Az elhangzott előadásokból még olvashattunk az Erdészeti Lapokban.

Pápai Gábor

A természet csodái

A 2000. év sokféle rendezvénnyel, eseménnyel búcsúztatta az elmúlt évezredet. Az ünnepi hangulatot mintha megérezte volna a természet is. A csodálatos őszi időjárás kiváló évjáratú bortehermést eredményezett a történelmi borvidékeken, de az erdészek sem panaszkodhattak. Régóta várt, országosan is jelentős mennyiségű tölgytermék örvendeztette meg az erdőművelőket. Ember és természet ünnepi hangulatában nem jelentett nehézséget az erdészszakma egy régi adósságának törlesztése sem. Származási kísérletekből bizony nem válogathattunk az elmúlt évtizedekben.

Az OMMI munkatársainak szervezésében, az erdőgazdálkodó kollégák határozott közreműködésével származási kísérletek sora létesült az országban. Az ország változatos termőhelyein kocsányos tölgyből öt, kocsánytalan tölgyből három helyen kerültek ki a kísérleti növényanyagok az erdőbe. A három ismételtes, véletlen blokkos elrendezésekben 6-9 különböző származású szaporítóanyag került – ahol csak sikerült – vadkerítés védelmébe.

Az erdősítésre legtöbb helyen makkvetéssel került sor. Ha időben sikerült a talaj-előkészítés és az időjárási körülmények is megengedték, már őszi földbe került a makk, de a tavaszi vetések is sikerrel kecsegtettek. Az átlagosnál szárazabb téli hónapok után hosszan tartó, hűvös – és sok helyütt rendkívül csapadé-

kos – tavasz fogadta az életerősen csírázó új jövevényeket. Olyannyira, hogy a Nyírség homokvidékének peremén, Mándok határában a homokbuckák és tuskósorok között hónapokig állt a belvíz. A kis tavak vízfelszíne alatt pedig az elvetett makkok várták a jobb időket. A sokáig tartó bőjt után hirtelen és forrón köszöntött be a nyárba forduló tavasz. A rekkenő hőség pillanatok alatt felszárította az utolsó vízfoltokat, a perzselő napsugarak még az alsóbb homokrétegekből is kiszippantották a vizet. Az életre épphogy alkalmas, félsivatagi körülmények között a makkokcsákra újból sanyarú időszak várt, mivel az aszályos nyár elteltével csak kora őszi jött ismét csapadék. A 2001 őszi folytatott bejárás szomorú képet mutatott. A területre pillantva a tavasszal még béka-urutyolástól hangos tavacsák helyén megszakadtak a csemetesorok és csak néhány, harcedzett gyomnövényke törekedett az ég felé. Közébe kerülve azonban biztatóbb látvány fogadott bennünket! Itt-ott néhány, alig pár hete hajtott, zsenge tölgylevélke mutatta a vetéssorok vonalát. A meghökkentető és egyben bizalomkeltő helyzet ellenére megállapodás született a tavaszi pótlásról. Hiszen a téli hideg majd megteszi hatását és a salátalevelek a természet áldozatává lesznek. A rákövetkező 2002. év tavaszán meg is történt a pótlás. Ahova sikerült tölgyet, ahova nem, oda kőrist, szelídgesztenyét ültettek a szorgos kezek. Az októberi bejárásnál jogosan büszkélkedtek a baktai kollé-

gák. A bepótolta sorokban meglepetésre ott kapaszkodtak az előző őszi csírázott csemeték, versenyre kelve a láthatóan nagyobb méretű ültetett növényekkel. A saláta tehát erősebbnek mutatkozott, mint gondoltuk volna! Az igazi meglepetést azonban a bepótolta sorokban frissen kihajtó, néhány centis tölgyecsemeték okozták. *Közel két év elteltével ébredtek fel csipkerózsika-álmukból!* De megdöbbenésem már nem volt igazán őszi.

Előző héten ugyanis a Devecseri Erdészet nyírádi kerületében hasonló élményben volt részem. Az ott létesített kísérlet elsőéves őszi felvételezése 20-70 (90) %-os sikerességről tanúskodott az egyes parcellákban. A pár héttel később végzett októberi bejárásnál a már előbb ismertett, salátaleveles csíranövénykéik sorjázata, megkérdőjelezte és egyben jelentősen feljavítva az előzetes felvételi adatokat. A kis bonsai méretű tölgyek ott lapultak a leküzdhetetlennek tűnő siskanád és más fűféle tengerének árnyékában. Az igazi csoda ott is egy évvel később köszöntött ránk. A már egyéves, áttelelt és megerősödött tölgyecsemeték a legrosszabb parcellákban is a műszaki átvételhez elegendő 70%-os megeredést biztosították. És közöttük ott virítottak a nagy túlélők, a két év elteltével kibújó, ismerősen zsenge, sárgászöld levelecskéik, amelyek most már bizalomkeltően mosolyogtak ránk a fűtenger alól. Bízunk bennünk! – sugározták optimizmusukat felénk. Hiszen két év nem sok idő a természetnek. De annál több nekünk erdészeknek! Főleg ha oly sok munkával és várákozással telik.

Dr. Bordács Sándor